TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

AYDIN İMAR SANAYİ VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/10972)

Karar Tarihi: 28/7/2022

R.G. Tarih ve Sayı: 5/10/2022-31974

GENEL KURUL

KARAR

Başkan	**:**	Zühtü ARSLAN
Başkanvekili	**:**	Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili	**:**	Kadir ÖZKAYA
Üyeler	**:**	Engin YILDIRIM
		Muammer TOPAL
		M. Emin KUZ
		Recai AKYEL
		Yusuf Şevki HAKYEMEZ
		Yıldız SEFERİNOĞLU
		Basri BAĞCI
		İrfan FİDAN
		Kenan YAŞAR
Raportör	**:**	Ayhan KILIÇ
Başvurucu	**:**	Aydın İmar Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Vekili	**:**	Av. Bekir Turan İNESİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, belediyeye ait olan şirketin üzerine kayıtlı taşınmazın valilik tarafından başka bir belediyeye devredilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/4/2018 tarihinde yapılmıştır. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

5. Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu Şirket, 18/9/2014 tarihinde Aydın Büyükşehir Belediyesi (Büyükşehir Belediyesi) ile -ilişkisi bireysel başvuru dosyasından anlaşılamayan- Ç.S. tarafından kurulmuş; Şirketin ana sözleşmesi 1/10/2014 tarihli Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilmiştir. Şirketin ana sözleşmesinde başlıca faaliyet konuları her türlü inşaat taahhüt işleri, mimarlık, mühendislik ve müşavirlik hizmetleri, harita, planlama, zemin etüdü ve mimari proje hizmetleri, onarım ve restorasyon işleri, alışveriş merkezleri ve benzeri mekânların işletilmesi işleri, kent içi toplu taşımacılık, toplu taşımacılık altyapı tesisleri kurma, akaryakıt ticareti, araç bakım istasyonları ile otopark işletme işleri olarak tanımlanmıştır. Büyükşehir Belediyesi tarafından Anayasa Mahkemesine gönderilen yazıya göre Şirket 1.248 duraktan 113 otobüs ve 35 hat ile şehir içi toplu taşıma faaliyeti gerçekleştirmektedir. Söz konusu faaliyet tekel biçiminde olmayıp aynı güzergâhlarda özel halk otobüsleri de çalışmaktadır. Ana faaliyet sahası şehir içi toplu taşımacılık olan Şirketin turistik faaliyetleri ile hafriyat sahası işletmeciliği ve imar planı yapılması gibi faaliyetleri de mevcuttur.

8. Şirketin 15/12/2014 tarihli Yönetim Kurulu kararıyla Ç.S.nin Şirket yönetimindeki görevlerine son verilmiş ve Büyükşehir Belediyesi ile bazı kişiler Şirketin Yönetim Kurulu üyeliğine seçilmiştir. Anılan karara göre Şirketin sermayesinin tamamı Büyükşehir Belediyesi tarafından taahhüt edilmiş ve önceki sermayesinin tamamı ödenmiştir. Bu aşamadan sonra Şirketin sermayesinin tamamı Büyükşehir Belediyesine ait olmuştur.

9. Büyükşehir Belediyesinin kurulması sırasında (lağvedilen) Aydın Belediyesinin mallarının tasfiyesi amacıyla Aydın Valiliği bünyesinde oluşturulan Devir Tasfiye ve Paylaştırma Komisyonu (Tasfiye Komisyonu) tarafından 21/3/2014 tarihli kararla, kararın ekindeki listede yer alan taşınmazlar Büyükşehir Belediyesine devredilmiştir. Söz konusu listede Aydın'ın Efeler ilçesi Zafer Mahallesi'nde kâin 222 ada 30 parsel numaralı taşınmaz ile Aydın'ın Efeler ilçesi Kurtuluş Mahallesi'nde kâin 18L-IV pafta, 2195 ada 1 parsel sayılı taşınmaz da bulunmaktadır.

10. Anılan taşınmazlar daha sonra Büyükşehir Belediye Meclisinin kararıyla başvurucu Şirkete devredilmiş, 16/9/2015 ve 5/2/2016 tarihlerinde tapuda Şirket adına tescil edilmiştir.

11. Efeler Belediyesi tarafından bu işlemin iptali istemiyle Aydın 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açılmıştır. İdare Mahkemesi 12/11/2014 tarihli kararıyla davayı reddetmiştir. Ancak anılan karar 21/3/2014 tarihli toplantıya Efeler Belediyesinin temsilcisinin katılmamasının hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle Danıştay Sekizinci Dairesinin 15/4/2015 tarihli kararıyla bozulmuştur. Bozma kararından sonraki sürece ilişkin olarak dosyada herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

12. Efeler Belediyesinin temsilcisinin de Tasfiye Komisyonuna dâhil edilmesinden sonra anılan Komisyon 27/4/2016 tarihinde tekrar toplanmış, bu sefer söz konusu taşınmazların Efeler Belediyesine devrine oyçokluğuyla karar vermiştir.

13. Başvurucu, anılan işlemin iptali istemiyle İdare Mahkemesinde iptal davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu, diğer iddialarının yanında Şirket adına tapuda

kaydedilen taşınmazların Efeler Belediyesine devredilmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

14. Davalı Aydın Valiliğinin savunma yazısında, Şirketin Büyükşehir Belediyesine ait olduğu ve tüm yöneticilerinin Büyükşehir Belediyesinin üst düzey idarecilerinden oluştuğu belirtilmiştir. Valilik, taşınmazların Şirkete devredilmesinin kamu düzenine ve hukuka aykırı olduğunu iddia etmiştir.

15. İdare Mahkemesi 26/4/2017 tarihinde Zafer Mahallesi'ndeki taşınmaz yönünden Komisyon kararını iptal etmiş, Kurtuluş Mahallesi'ndeki taşınmaz yönünden ise karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, 21/3/2014 tarihli işlemin geri alınmasını gerektirecek bir durum bulunmadığından dava konusu işlemin Zafer Mahallesi'ndeki taşınmazın Efeler Belediyesine devrine ilişkin kısmında hukuka uygunluk bulunmadığı belirtilmiştir. Kararda, dava konusu işlemin Kurtuluş Mahallesi'ndeki taşınmazın devrine ilişkin kısmı yönünden ise işlemin değinilen bölümünün Aydın 2. İdare Mahkemesinin 13/2/2017 tarihli kararıyla iptal edilmiş olması sebebiyle bu davada karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

16. Valilik bu karara karşı istinaf yoluna başvurmuştur. İzmir Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 8/2/2018 tarihli kararla İdare Mahkemesi kararının idari işlemin iptaline ilişkin kısmını kaldırmış, davanın bu kısmını da reddetmiş, karar verilmesine yer olmadığına ilişkin kısmına yönelik istinaf istemini ise reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, Danıştay kararına atıfla 21/3/2014 tarihli toplantıya Efeler Belediyesi temsilcisinin katılmaması sebebiyle anılan toplantıda verilen kararın hukuka aykırı olduğu belirtilmiştir. 21/3/2014 tarihli kararın eki listede Zafer Mahallesi'ndeki taşınmazın da yer aldığını tespit eden Bölge İdare Mahkemesi, söz konusu taşınmazın Efeler Belediyesince yürütülen görev ve hizmetlerle yakından ilgili olduğunu vurgulayarak dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

17. Nihai karar 12/3/2018 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu 10/4/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

18. 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

> *"Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illerinde, sınırları il mülki sınırları olmak üzere aynı adla büyükşehir belediyesi kurulmuş ve bu illerin il belediyeleri büyükşehir belediyesine dönüştürülmüştür."*

19. 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

> *"(1) Bu Kanundaki devir, tasfiye ve paylaştırma işlemlerini yürütmek üzere vali tarafından, bir vali yardımcısının başkanlığında, valinin uygun göreceği kurum ve kuruluş temsilcilerinin ve ilgili belediye başkanlarının katılımıyla devir, tasfiye ve paylaştırma komisyonu kurulur ...*

...

(3) 1 inci maddeye göre tüzel kişilikleri kaldırılan belediye ve köylerin personeli, her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları, komisyon kararıyla ilgisine göre bakanlıklara, büyükşehir belediyesi, bağlı kuruluşu veya ilçe belediyesine devredilir ...

...

(7) Bu Kanunla büyükşehir belediyesine dönüşen il belediyesinin sahip olduğu her türlü taşınır, taşınmaz malları ve personeli, komisyon kararıyla ilgisine göre büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyeleri ile bağlı kuruluşlar arasında paylaştırılır.

..."

20. 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 18. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

...

e) Büyükşehir belediyesinin ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak ...

..."

21. 5216 sayılı Kanun'un 26. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir. Genel sekreter ile belediye ve bağlı kuruluşlarında yöneticilik sıfatını haiz personel bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alabilirler. Büyükşehir belediyesi, mülkiyeti veya tasarrufundaki hafriyat sahalarını, toplu ulaşım hizmetlerini, sosyal tesisler, büfe, otopark ve çay bahçelerini işletebilir; ya da bu yerlerin belediye veya bağlı kuruluşlarının % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketler ile bu şirketlerin % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketlere, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle işletilmesini devredebilir. Ancak, bu yerlerin belediye şirketlerince üçüncü kişilere devri 2886 sayılı Kanun hükümlerine tabidir."

B. Uluslararası Hukuk

22. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) *"Bireysel başvurular"* kenar başlıklı 34. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Sözleşme veya protokollerinde tanınan haklarının Yüksek Sözleşmeci Taraflar'dan biri tarafından ihlal edilmesinden dolayı mağdur olduğunu öne süren her gerçek kişi, hükûmet dışı kuruluş veya kişi grupları Mahkeme'ye başvurabilir..."

23. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Büyük Dairesi *Slovenya/Hırvatistan* ([BD], B. No: 54155/16, 18/11/2020) kararında özel hukuk hükümlerine tabi bir tüzel kişiliğin (şirketin) hükûmet dışı kuruluş ya da hükûmet kuruluşu olarak kabul edilebilmesinin koşullarını tartışmıştır (*Slovenya/Hırvatistan,* §§ 60-69).

24. AİHM, Sözleşme'nin 34. maddesinde hükûmet örgütlerinin bireysel başvuru yapmasının yasaklanmasının temelinde taraf devletin hem başvurucu hem de davalı devlet olarak hareket etmesinin önlenmesi düşüncesinin yattığını belirtmiştir. AİHM, *hükûmet örgütü* kavramının kamu gücünün kullanımına katılan ya da hükûmetin kontrolü altında kamu hizmeti icra eden hükmi varlıkları kapsadığını, anılan terimin sadece merkezî idare hiyerarşisi içinde bulunan organlara değil -merkezî idareye karşı özerk bir konumda bulunup bulunmadığına bakılmaksızın- *kamusal işlevler* ifa eden bölgesel ve yerel otoriteler gibi yerinden yönetim kuruluşlarına da tatbik edileceğini ifade etmiştir. AİHM'e göre bir tüzel kişiliğin hükûmet örgütü ya da hükûmet dışı kuruluş olup olmadığı değerlendirilirken kanuni statüsü, -uygun düştüğü ölçüde- bu statünün sağladığı haklar, yürüttüğü faaliyetin türü, faaliyetin yürütülme şekli ve siyasi otoriteden bağımsızlığının derecesi gözönünde bulundurulur (*Slovenya/Hırvatistan,* § 61).

25. AİHM başvuru ehliyeti bağlamındaki incelemelerinde genel olarak başvurucunun niteliklerinden hareketle bir sonuca ulaşmakta iken *Transpetrol, A.S./ Slovakya* (B. No: 28502/08, 15/11/2011) kararına konu başvuru özelinde başvuru konusu olayın özelliklerini dikkate almış ve başvuruya konu uyuşmazlığın temelde şirketin değil devletin menfaatleriyle ilgili olduğu gerekçesiyle somut olay bağlamında başvurucu şirketin başvuru ehliyeti sorununu çözmeyi gerekli görmemiştir. AİHM'in bu kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

76. AİHM, mevcut davanın koşullarında, varsa başvurucu şirketin menfaatinin ve Hükümetin menfaatinin aynı olduğu kanaatindedir; bu menfaatler yukarıdaki paragrafta atıfta bulunulan ... uyuşmazlıklarının açıklığa kavuşturulmasını ve esas olarak, başvurucu şirketteki paylara ilişkin olarak A şirketi de dahil olmak üzere üçüncü kişilerin konumunun belirlenmesini içerir.

...

78. Başvurunun gerekçelendirildiği ölçüde, Mahkeme, başvurucu şirketin aynı zamanda Devletin çıkarları olan çıkarlar dışında başka çıkarlar için çaba gösterdiğine dair herhangi bir belirti bulamamıştır. Ancak bu, 'Mahkeme önünde hem başvurucu hem de davalı taraf olarak hareket eden bir Sözleşmeci tarafın' engellenmesi ilkesiyle uyumlu değildir (bkz yukarıdaki 60. paragrafta alıntılanan içtihat).

79. Bu durumda, başvuru, 35 § 3 (a) maddesi anlamında Sözleşme hükümleriyle kişi bakımından bağdaşmaz ve 35 § 4 maddesi uyarınca reddedilmelidir.

..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Anayasa Mahkemesinin 28/7/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

27. Başvurucu, özel hukuk hükümlerine göre faaliyette bulunan bir şirket olduğunu belirtmiş; tapuda yaklaşık iki yıldır adına kayıtlı bulunan taşınmazlarının tapularının

mahkeme kararı olmadan iptal edilerek Efeler Belediyesine devredilmesinin mülkiyet hakkını ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu 21/3/2014 tarihli işlemin hukuka uygun olduğu mahkeme kararıyla tespit edildiği hâlde yeni bir işlemle mülklerinin elinden alınmasının hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Başvurucu son olarak Bölge Adliye Mahkemesi kararının gerekçesiz olmasından yakınmıştır.

28. Bakanlık görüşünde, olay ve olgular toparlanarak mevzuat hükümlerine yer verildikten sonra Bölge İdare Mahkemesinin delilleri değerlendirerek ve hukuk kurallarını yorumlayarak vardığı sonucu gerekçelendirdiği belirtilmiş; bu hususun başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının değerlendirilmesinde dikkate alınması gerektiği açıklanmıştır. Bakanlık, başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Aydın Valiliğinden temin edilen görüşün de dikkate alınmasını talep etmiştir.

29. Aydın Valiliğinin Bakanlık aracılığıyla gönderdiği yazıda, taşınmazların Efeler Belediyesine devrinin hukuka uygun olduğu ve devir işleminin başvurucunun mülkiyet hakkını ihlal etmediği belirtilmiştir. Ayrıca kamu taşınmazlarının ancak kanunlar çerçevesinde kullanılabileceği, bunların hiçbir sınırlamaya tabi olmaksızın özel hukuk hükümleri çerçevesinde tasarruflara konu edilmesinin düşünülemeyeceği ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

30. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden, Sözleşme ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki haklardan herhangi birinin *kamu gücü* tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır.

31. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında bireysel başvurunun ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabileceği kurala bağlanmış; buna karşılık aynı maddenin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde kamu tüzel kişilerinin bireysel başvuru yapamayacakları belirtilmiştir (*Ballıdere Belediye Başkanlığı,* B. No: 2012/1327, 12/2/2013, §§ 16-19; *Büğdüz Köyü Muhtarlığı,* B. No: 2012/22, 25/12/2012, §§ 26-29; *Doğubayazıt Ticaret ve Sanayi Odası,* B. No: 2012/743, 5/3/2013, §§ 15-17; *İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi,* B. No: 2013/1430, 21/11/2013, §§ 20-28).

32. Kamu tüzel kişilerinin bireysel başvuru yapmasının yolunun kanunla kapatılmasının temel sebebi bunların kamu gücünün bir parçası olmasıdır. Bireysel başvuruda amaç; kamu gücünün işlem, eylem veya ihmallerine maruz kalan bireylerin veya bireyler tarafından oluşturulmuş tüzel kişilerin haklarının korunmasıdır. Bireysel başvuru kamu kurumlarının kendi aralarındaki ihtilafların çözüm mekanizması değildir. Esasen insan haklarının öznesi bireyler, yükümlüsü ise kural olarak kamu gücünün kullanımına katılan kamu otoriteleridir. Kamu gücünün bir parçası olan tüzel kişiliğin bireye veya bireyler tarafından kurulmuş tüzel kişilere özgü hakların ihlal edildiğini öne sürmesi mümkün değildir. Bu bağlamda taşınmazların tapu sicilinde kamu kurumları adına tescil edilmesi bu kurumları Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülkiyet hakkı sahibi yapmaz. Kamu kurumunun taşınmazları üzerindeki mülkiyeti özel mülkiyetten farklıdır.

33. Anayasa'da veya Anayasa'yla yetkili kılınan organlarca çıkarılan düzenlemelerde (kanun/Cumhurbaşkanlığı kararnamesi) açıkça *kamu tüzel kişisi* olarak nitelendirilen kuruluşların kamu tüzel kişisi olduğunda tartışma yaşanmamaktadır. Dolayısıyla Anayasa'da, kanunlarda ya da -2017 yılındaki Anayasa değişikliğinden önceki dönemde- kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan idari düzenlemelerde veya Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde kamu tüzel kişisi olduğu açıkça belirtilen kuruluşların bireysel başvuruda bulunması mümkün değildir. Bu husus, 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde açıkça ifade edilmiştir.

34. Bununla birlikte bireysel başvuru ehliyeti kısıtı sadece ilgili mevzuatta kamu tüzel kişisi olduğu açıkça belirtilen kuruluşları kapsamamaktadır. Anayasa'da ya da Anayasa'yla yetkili kılınan organlarca çıkarılan düzenlemelerde kamu tüzel kişisi olduğu açıkça belirtilmeyen hatta özel hukuk tüzel kişisi olarak tanımlanan ancak *kamuyla bağlantılı bulunan tüzel kişiler* de bireysel başvuru ehliyetini haiz değildir. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde bireysel başvurunun *kamu gücü*ne karşı yapılacağı sarih bir biçimde ifade edilmiştir. Buna göre davacı ve davalı sıfatlarının birleşemeyeceği yolundaki genel ilke uyarınca, bireysel başvurunun pasif tarafı olan *kamu gücünün* herhangi bir başvurunun aktif tarafı yani başvurucusu da olması mümkün değildir. Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda başvurucunun karşısında şeklî anlamda bir tarafın bulunmaması da bu durumu değiştirmemektedir. Dolayısıyla bir tüzel kişilik ilgili düzenlemeler çerçevesinde genel olarak özel hukuk hükümlerine tabi bir şirket, vakıf veya dernek olarak kurulmuş olsa dahi gerekli şartların sağlanması hâlinde bu tüzel kişiliğin kamu gücünün bir parçası olduğu ve bireysel başvuru ehliyetine sahip olmadığı sonucuna varılabilir.

35. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi kapsamında verdiği kararlarında vurguladığı üzere bir tüzel kişiliğin özel hukuk hükümlerine tabi olması tek başına onun kamu gücünün bir parçası, dolayısıyla kamuyla bağlantılı olup olmadığı noktasında belirleyici olmaz (AYM, E.2013/49, K.2013/125, 31.10.2013; E.2014/177, K.2015/49, 11/6/2015; ayrıca bireysel başvuru kapsamında verilen karar için bkz. *Ayla Demir İşat* [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 113). Kamu gücüyle donatılan, dolayısıyla *kamuyla bağlantılı özel hukuk tüzel kişileri* de kamu gücünün bir parçasıdır.

36. Bir tüzel kişiliğin kamuyla bağlantılı olup olmadığı değerlendirilirken sadece ilgili kanundaki tanımlamaya bakılmamalı; (1) yürüttüğü hizmetin niteliği, (2) kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılıp donatılmadığı (kamu gücünün kullanımına katılıp katılmadığı), (3) idari ve fiilî yönden kamu otoritelerinden bağımsızlığının derecesi de gözönünde bulundurulmalıdır.

37. Tüzel kişiliğin yürüttüğü hizmetin kamusal yönünün bulunup bulunmadığı ve tekel biçiminde, rekabete kapalı olarak icra edilip edilmediği önem taşımaktadır. Ayrıca tüzel kişiliğin kazanç gütme amacını taşıyıp taşımadığı da irdelenecek kriterlerden biridir.

38. Tüzel kişiliğin kamu gücü ayrıcalıklarıyla donatılıp donatılmadığı belirlenirken ise tek yanlı işlemler yapma yetkisi, resen icra yetkisi, işlemlerinin hukuka uygunluk karinesinden yararlanıp yararlanmadığı, mallarının statüsü ve haczedilebilirliği, alacakları için özel bir statü öngörülüp öngörülmediği, personelinin statüsü, zorunlu üyelik ve zorunlu aidat uygulamasının bulunup bulunmadığı, işlem ve eylemlerinin kamu hukuku kuralları çerçevesinde idari yargı kolunda denetlenip denetlenmediği gibi unsurlar dikkate alınır.

39. Kamu gücünün kullanımına katılmasa bile bir tüzel kişilik kamu otoritelerine bağımlı olarak faaliyetlerini yürütüyorsa bu takdirde söz konusu tüzel kişiliğin kamuyla

bağlantılı olduğu sonucuna ulaşılabilir. Tüzel kişiliğin kamu otoritelerinden yeterli ölçüde bağımsız olup olmadığının değerlendirilmesinde dikkate alınacak kriterlerin tüketici bir biçimde önceden belirlenmesi mümkün olmadığından her somut olay kendi koşulları içinde değerlendirilmelidir. Bu bağlamda yapılacak değerlendirmede; kuruluş senedi veya ana sözleşmesinin kamusal işlemlerle onaylanıp onaylanmadığı, kamusal kararlara dayalı olarak tasfiyeye tabi olup olmadığı, faaliyetlerinin finansmanı için büyük ölçüde kamu kaynaklarını kullanıp kullanmadığı, finansmanın kamu dışındaki aktörlerce sağlanıp sağlanmadığı, faaliyetlerini nasıl yürüteceğinin kamu makamlarınca belirlenip belirlenmediği, faaliyetlerinde kamu mülklerini kullanıp kullanmadığı, mal varlığı üzerinde devletin uygun gördüğü şekilde tasarrufta bulunup bulunmadığı, sermayesinin devlete ait olup olmadığı, yönetiminde siyasi otoritenin ağırlığının bulunup bulunmadığı, doğrudan devlet kurumlarının yönetimi altında olup olmadığı hususları dikkate alınır.

40. Gerçek bir kişi tarafından kurulan başvurucu Şirket 5216 sayılı Kanun'un 26. maddesi uyarınca Büyükşehir Belediyesince devralınmış olup Şirketin sermayesinin tamamı Büyükşehir Belediyesine aittir. Başvurucunun -sermayesinin tamamı Büyükşehir Belediyesine ait bir şirket olduğu gözetildiğinde- öncelikle kamu gücünün kullanımına katılan bir tüzel kişilik olup olmadığı meselesinin tartışılması gerekmekte ise de somut olayın koşulları ve aşağıda ulaşılan sonuç gözetildiğinde başvurucu Şirketin niteliğinin tespitinin eldeki başvuru yönünden zorunlu olmadığı değerlendirilmiştir.

41. Somut olayda bireysel başvuruya konu işlem, Tasfiye Komisyonu tarafından 21/3/2014 tarihli kararla Büyükşehir Belediyesine devredilen ihtilaf konusu taşınmazların daha sonra 27/4/2016 tarihinde Efeler Belediyesine devrine ilişkindir. Dolayısıyla bireysel başvuru konusu işlem asıl olarak Büyükşehir Belediyesinin menfaatini etkilemiştir. Taşınmazların Büyükşehir Belediyesine devrinden sonra Büyükşehir Belediye Meclisinin kararıyla başvurucu Şirkete tahsis edilerek tapuda Şirket adına tescil edilmiş olması sebebiyle Tasfiye Komisyonunun bireysel başvuruya konu işleminden başvurucu Şirketin menfaati de etkilenmiş ise de olayda Büyükşehir Belediyesinin menfaatiyle Şirketin menfaatinin özdeşleştiği anlaşılmıştır. Bu durum ise kendisine karşı başvuru yapılan *kamu gücü*nün aynı zamanda başvurucu olamaması ilkesiyle çelişmektedir.

42. İhtilaf konusu taşınmazların Belediye Meclisi tarafından başvurucuya devredildiği ve bir dönem de olsa tapuda başvurucu adına kaydedildiği açıktır. Ne var ki bu durum, taşınmazın kamu mülkiyeti altında bulunduğu gerçeğini değiştirmemiştir. Zira Şirketin sermayesinin tamamı Belediyeye ait olup özel hukuk hükümlerine tabi olması bu taşınmazın statüsünü etkilememiştir. Bu durumda Belediye Meclisi kararıyla taşınmazın Şirkete sermaye olarak konulmuş olmasını bir tahsis işlemi olarak kabul etmek gerekir. Sermaye olarak konulmak suretiyle Şirkete tahsis edilen taşınmazın Tasfiye Komisyonu kararıyla Efeler Belediyesine devredilmesi başvurucunun taşınmazın kullanımından kaynaklı olarak ortaya çıkan ekonomik menfaatten mahrum kalmasına yol açmış olsa da ihtilaf konusu taşınmazın kamu mülkiyetinde bulunduğu ve bedelsiz olarak başvurucuya tahsis edildiği de hatırda tutulmalıdır.

43. Şu hâlde bireysel başvuruya konu uyuşmazlık, özünde ihtilaf konusu taşınmazların Büyükşehir Belediyesine mi yoksa Efeler Belediyesine mi devredilmesinin kamu hizmetinin yürütülmesi bakımından daha etkili sonuçlar doğuracağının tespit edilmesine yöneliktir. Kamu mülkiyetinde bulunan bir taşınmazın hangi kamu otoritesine bırakılacağı meselesi bireysel başvuruya konu olamayacağı gibi anayasal bir sorun da değildir.

44. Sonuç olarak özünde kamuya ait taşınmazların hangi kamu otoritesine bırakılmasının daha uygun olacağı meselesinin tartışılacağı uyuşmazlıktan menfaati etkilenenin Büyükşehir Belediyesi olduğu ve başvurucunun menfaati ile Büyükşehir Belediyesinin menfaatinin somut olayda özdeşleştiği gözetildiğinde kamu gücünün bireysel başvuruya taraf olamayacağı ilkesi gereğince başvurucunun bireysel başvuru ehliyetinin somut olay itibarıyla bulunmadığı değerlendirilmiştir.

45. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin *kişi yönünden yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 28/7/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.